

NATUR- OG FRILUFTSPOLITIK

Ishøj - den grønne og blå kommune

2016

Ishøj Kommune

INDHOLD

Forord	3
Vision og formål	4
En ny politik	6
Landskabets store linjer	8
Oversigtskort	10
Vand	13
Kysten	14
Søer og vandløb	16
Regnvand	18
Land	21
Landbrugslandet og landsbyerne	22
Ådalene	24
Fritidslandskabet	26
By	29
Grønne byrum	30
Parker og grønne områder	32
Grønne forbindelser	34
Formidling	37

Natur- og Friluftspolitikken er udarbejdet af Ishøj Kommune i samarbejde med Planværkstedet ApS

Foto: Forside, Side 5 øverst, 9, 15, 18 nederst, 19, 26, 33, 34 nederst, 36, 38 venstre og 39 Thomas Mikkel Jensen. Side 7 Mette Schwartz. Side 30 Martin Kristiansen. Side 38 nederst Kuno Christensen. Side 12, 20, 22, 24 venstre og 28 Confident ApS. 14, 16, 18 venstre, 24 nederst og 34 venstre Ishøj Kommune. Side 5 nederst, 17, 23, 25, 27, 31, 32, 35 Planværkstedet ApS.

Citater: Workshop med Grønt Forum.

Layout: Planværkstedet ApS

FORORD

Som borgere i Ishøj har vi naturen helt inde på livet. Vores kommune er utrolig grøn og har en unik placering imellem to ådale og kystlandskabet mod Køge Bugt. Nærheden til naturen er tydelig, når himlen i løbet af foråret og efteråret dækkes af store fugleflokke, der samler sig over Tranegilde Mose. Går man en sommerdag en tur på Naturstien, der fra Strandparken fører gennem byen og ud i det åbne land, mødes man af bølgende kornmarker i det imponerende herregårdslandskab. Er man en frostklar vintermorgen på løbetur gennem Strandparken, mødes man af en lav vintersol, der spejler sig i de store strandparksøer.

Ishøjs grønne profil er meget mangfoldig, og jeg fristes til at kalde det "Et mini Danmark". I Ishøj Kommune er du tæt på naturen, uanset hvor du bor. Naturen skaber ideelle rammer for et hav af friluftsmuligheder for folk i alle aldre. Ishøj rummer alt fra vandsport i Strandparken, ridning i Tranegilde Mose, ro og rekreation i Dyreparken og til sociale arrangementer i Byhaven og picnic i Ishøj Søpark.

Natur- og Friluftspolitikken er i tråd med Danmarks nye nationale friluftspolitik, der indeholder en række pejlemærker for den friluftspolitiske udvikling. Især naturen er højt på dagsordenen, og som det hedder i den nationale friluftspolitik, tilbyder naturen noget for alle. I Ishøj er vi godt med. Den grønne og blå profil er et af vores særkender. Fremover skal vi have endnu flere til at benytte de mange rekreative tilbud, som er i vores omgivelser. Natur- og Friluftspolitikken skal sikre den fortsatte udvikling af kommunens grønne områder i byen og på landet. Naturen bringer oplevelser, frisk luft og motion for de besøgende. Det er godt for helbredet, og det er godt for naturen, at vi lærer den at kende og forstår betydningen af at passe på den.

Borgmester Ole Bjørstorp

VISION OG FORMÅL

Ishøj Kommune 2025

I år 2025 er det Byrådets vision, at Ishøj Kommune er i front med en stærk grøn og blå profil. Ishøj er den mangfoldige kommune med varierede bynære landskaber og naturområder af høj kvalitet. De mange naturoplevelser er kendt af alle og let tilgængelige. Aktiviteter i de grønne områder bidrager positivt til borgernes folkesundhed. Håndtering af regnvand og varieret natur går hånd i hånd som naturlige elementer i byens grønne områder.

HVORFOR GØR VI DET?

Med udgivelsen af Natur- og Friluftspolitikken ønsker Byrådet at angive en vej for, hvordan vi bringer Ishøj i front som den grønne og blå kommune. Byrådet har valgt at fokusere på 4 temaer, som i sammenhæng vil kunne skabe en mere helhedsorienteret udvikling i kommunen til glæde for både folk, flora og fauna.

NATUR

UDFORDRINGER

Ishøj Kommune rummer mange naturområder og landskaber. For at styrke kvaliteten af de mange naturområder, som mindre søer og mose- og engarealer, skal områderne plejes. Som en del af naturplejen skal invasive arter, som f.eks. bjørneklo, bekæmpes. De åbne vidder og kulturhistoriske mønstre i landskaberne skal bevares. Udbygning og placering af nødvendige infrastrukturanlæg skal ske under hensyntagen til de landskabelige omgivelser.

Ved omdannelse af eksisterende og planlægning af nye bolig- og erhvervsområder er det nødvendigt med en overordnet grøn planlægning, da der ellers er risiko for, at der vil ske en reduktion af naturen i byen. Der er mange gode grunde til at tilgodese naturen i byen. Det er her, de fleste af os bor, arbejder og tilbringer det meste af vores tid. En rig natur i vore nære omgivelser er derfor en vigtig del af vores velfærd, og den er med til at gøre byen attraktiv at opholde og bosætte sig i.

HVAD VIL VI?

- Sikre en varieret natur med gode levesteder og plads til udvikling af et mangfoldigt plante- og dyreliv.
- Bevare de værdifulde landskabelige og kulturhistoriske sammenhænge i det åbne land.
- Sikre æstetiske løsninger i byens grønne rum med plads til forskelligartet natur.

SUNDHED

UDFORDRINGER

De bynære naturområder i Ishøj rummer et stort potentiale for at styrke folkesundheden både fysisk, psykisk og socialt. Naturområderne giver mange muligheder for ophold, bevægelse og rekreation i nærområdet. Gennem oplysning om de bynære naturområder og nem tilgængelighed vil vi sikre, at alle befolkningsgrupper i højere grad får viden om og glæde af mulighederne. På stinettet og i naturområderne skal vi styrke oplevelsen af tryghed, som har en positiv effekt for befolkningens benyttelse af områderne.

HVAD VIL VI?

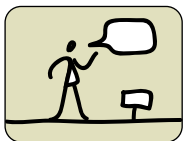
- Sikre tilgængelighed til rekreative og grønne områder, der tilgodeser borgernes behov for mentalt og fysisk sunde aktiviteter.
- Skabe rum for ro og fordybelse og styrke oplevelsen af tryghed på stinettet og i naturområderne.

Det blå Ishøj opleves bl.a. ved Naturcentret i Ishøj Strandpark.

OPLEVELSER

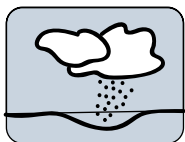
UDFORDRINGER

Ishøj Kommune byder på mange forskelligartede naturoplevelser. I det åbne land skaber strande, ådale, enge, vandløb, moser, gamle træer og historiske bygninger oplevelser for de besøgende. I og omkring byen skaber søer, særlige beplantninger og græssletter lokale oplevelser. Flere af naturoplevelserne er velkendte, men potentialet for at udbrede kendskabet er endnu større.

Naturen benyttes af mange borgere, og områderne skal indrettes efter brug og under hensyntagen til naturværdierne. For at forbedre adgangen til de oplevelsesrige landskaber skal der sikres gode adgangsforhold på tværs af motorveje, S-banen, den kommende Ringstedbane og øvrige fysiske barrierer.

HVAD VIL VI?

- Synliggøre og formidle Ishøj Kommunes mangfoldige naturværdier.
- Styrke tilgængeligheden til naturværdierne, så alle borgere får glæde af dem og ejerskab til dem.

KLIMA

UDFORDRINGER

Klimaet er under stadig forandring. Skybrud sker oftere og stiller i Ishøj stigende krav til håndtering af regnvand. Traditionelt leder vi vandet bort i ledninger under byen. Med øget nedbør i perioder skal vi i højere grad lade vand indgå som nye oplevelser i bybilledet. De bynære grønne områder skal nytænkes og designes til at modtage de stigende vandmængder og dermed både aflaste regnvandssystemet og skabe nye oplevelsesmuligheder.

Regnvand fra hustage og parkeringspladser mm. skal i højere grad indgå i by- og parkanlæg. I det lavtliggende boligområde i den østlige del af kommunen begrænser en høj grundvandsstand den naturlige afledning af regnvand.

HVAD VIL VI?

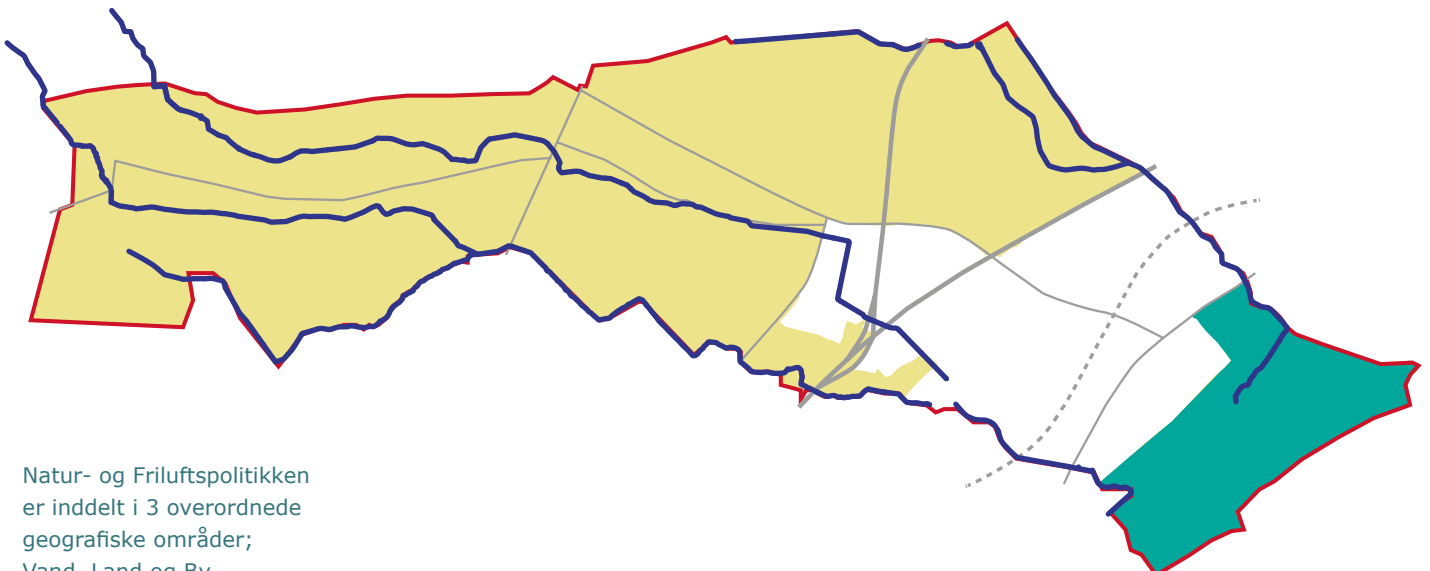
- Udvikle grønne byrum til flersidig anvendelse, som både kan håndtere regnvand og fungere som rekreative sundhedsfremmende områder.
- Sikre en udvikling, hvor afledning af regnvand med lav forureningsgrad kan medvirke til at skabe flere små biotoper, som f.eks. våde eng- og græsarealer.

EN NY POLITIK

”Det skal være tydeligt, hvad man kan, og hvad man må i de forskellige naturområder”

Det ”grønne og blå”

Det ”grønne” er en samlet betegnelse for natur-, landbrugs-, og rekreative arealer i det åbne land, byens parker, byrum, bolig- og rekreative områder. Det ”blå” er en betegnelse for søer, kyst og vandløb. Begge betegnelser gælder for både de private, kommunale og statslig ejede arealer.

Det vil vi bruge Natur- og Friluftspolitikken til

Med Natur- og Friluftspolitikken i hånden har Ishøj Kommune fået et godt redskab til at sikre en helhedsorienteret planlægning, dialog og styring af kommunens grønne og blå områder. Med politikken kan vi imødekomme fremtidens udfordringer og sætte mål for, hvordan vi kan styrke kommunens naturværdier, sundhedspotentialerne i det grønne, skabe bedre viden om værdierne, bidrage positivt til klimaudfordringen og formidle det ud.

Vi vil også skabe bedre tilgængelighed til og synlighed af de værdifulde steder og samtidig passe på de mest sårbare naturområder. Dette så borgerne får stor glæde af naturen og de grønne områder.

Natur- og Friluftspolitikken skal anvendes bredt

Politikkens målsætninger skal tænkes ind ved alle nye projekter, der har indflydelse på det grønne og blå i kommunen.

- Den skal være et pejlemærke for Ishøjs grønne planlægning og initiativer på friluftsområdet og være et udgangspunkt for revision af Kommuneplanen.
- Den skal styrke en fælles forståelse for grønne og blå værdier hos aktører og borgere i kommunen.
- Den skal styrke en fælles indsats for natur og friluftsliv på tværs af kommunegrænserne.

“Vi er en grøn kommune med 75 % grønne områder. Det skal vi huske”

Politikkens opbygning

I Natur- og Friluftspolitikken har vi inddelt Ishøj Kommune i 3 overordnede geografiske områder; Vand, Land og By. For hvert område er der formuleret en vision samt en række målsætninger, der forholder sig til de 4 temaer: Natur, Sundhed, Oplevelser og Klima.

Sammenhæng til andre planer og politikker

Natur- og Friluftspolitikken indhold skal spille sammen med øvrige planer og politikker i kommunen, der har berøring med grønne og blå værdier, f.eks. Kommuneplanen, fremtidige lokalplaner, planer for klimatilpasning og sundhedspolitik. Natur- og Friluftspolitikken vil danne afsæt for udarbejdelse af et handlingskatalog for natur- og friluftsområdet samt fremtidige konkrete pleje- og driftsplaner.

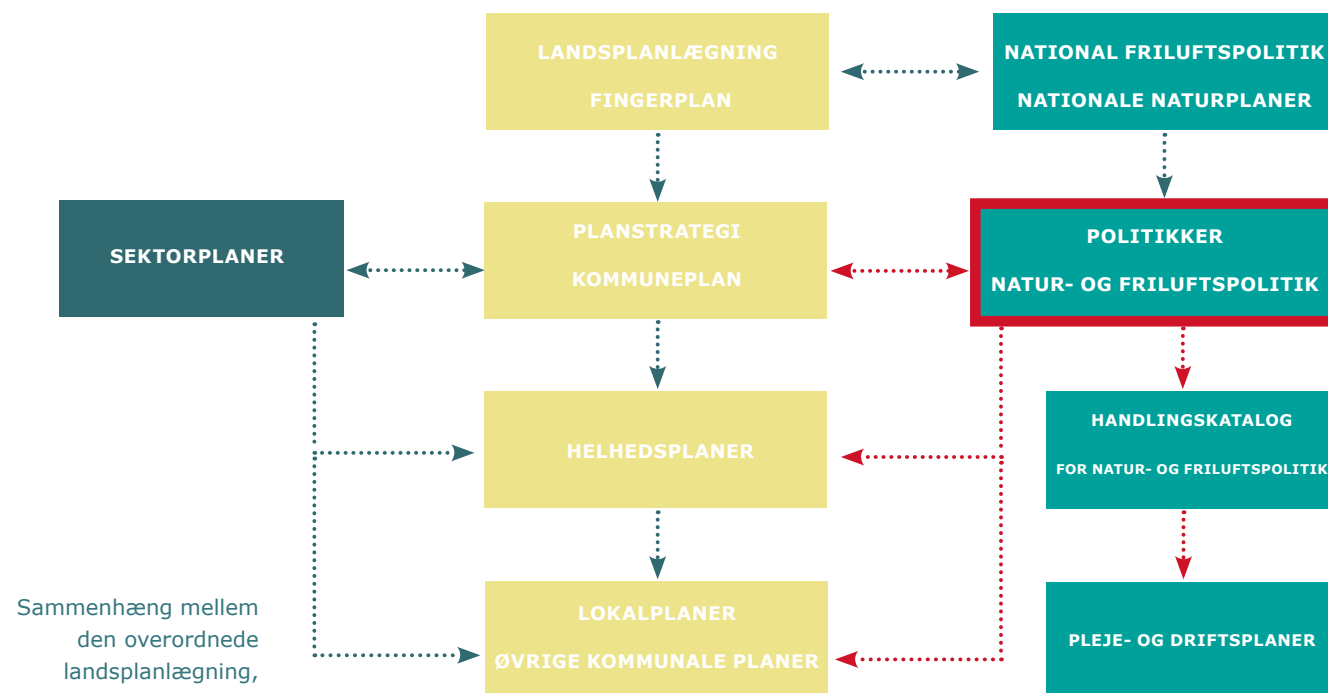
Natur- og Friluftspolitikken har sammenhæng til den mere overordnede natur- og friluftsplanlægning, som det kommer til udtryk i Danmarks nye nationale friluftspolitik og nationale planer for naturområdet

Miljøvurdering

Ishøj Kommune har vurderet, at Natur- og Friluftspolitikken ikke er omfattet af Lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (LOV nr. 425 af 18/05/2016), idet politikken ikke fastlægger rammer for fremtidige anlæg eller arealanvendelser.

Ishøjs kystnære beliggenhed giver gode muligheder for friluftsliv.

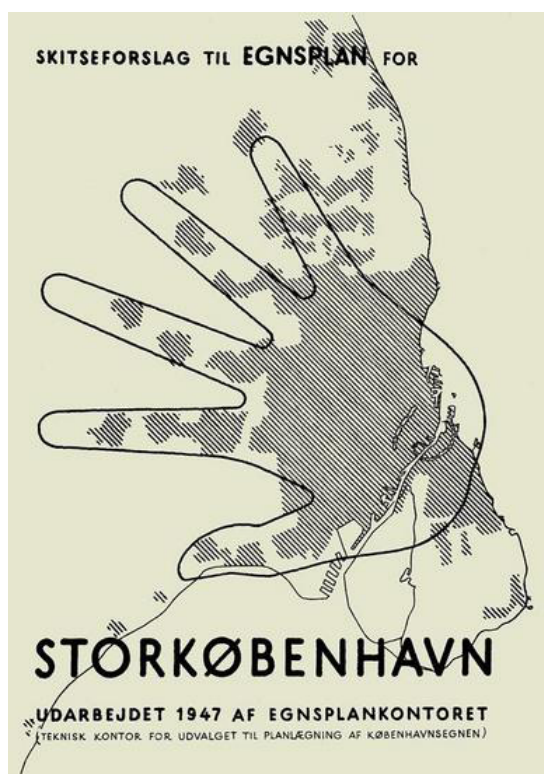

Sammenhæng mellem den overordnede landsplanlægning, kommuneplanlægning politikker og lokalplanlægning, der udmønter sig i handlingskataloger og driftplaner.

LANDSKABETS STORE LINJER

” Arkæologien i Ishøj er spændende.
Uanset hvor man graver, dukker der
fund op ”

Fingerplanen fra 1947

Som en del af Fingerplanen er fastlagt grønne kiler, der ligger som åbne bygningsfri rekreative landskabsstrøg mellem forstædernes byfingre. I Ishøj løber Den Grønne Kile gennem kommunens centrale del, mens kystkiler indrammer Ishøj By mod ådalene og kysten

Historien i landskabet

Ishøjs landskaber er oprindelig skabt af den sidste istid for ca. 15.000 år siden. Isen aflejrede et fladt morænelandskab, hvor terrænet falder svagt mod Køge Bugt. Det mest synlige spor i dag er Store Vejleådalen, der blev skabt af vand- og ismasser og igennem en lang periode i Stenalderen udgjorde en 4 km lang fjord ind i landet. De første bosættelser i kommunen fandt sted her. Siden har den frugtbare jord udgjort en vigtig ressource for egnens udvikling. I dag fortæller spor af stenalderboplads, bronzealderhøje, landsbyer, kirker, vandmøller og vejstrækninger om den gradvise udbygning af kommunen.

Ishøjs nyere historie er især skabt i perioden efter 2. verdenskrig, hvor Fingerplanen fra 1947 og frem bliver regulerende for forstædernes udbygning. Ishøj Kommune oplever et byggeboom i 1960'erne og 1970'erne, og den moderne by bliver skabt med boligkarréer, parcelhuskvarterer, beplantningsbælter og opdelt trafiksystemer. Det oprindelige sommerhusområde ændrer karakter til helårsboliger. I 1980 åbner Køge Bugt Strandpark som et nyt 7 km langt natur- og rekreativt område fra Hvidovre til Greve.

De store sammenhængende landskabstræk

I dag er Ishøjs mest markante landskabstræk kystlinjen og Strandparken, Store- og Lille Vejleådale, de bynære og mangfoldige fritidslandskaber og de åbne landbrugs- og herregårdslandskaber. Disse sammenhængende landskabsstrøg har stor værdi rekreativt, oplevelsesmæssigt og biologisk og giver kommunen en klar grøn struktur. De markerer samtidig Ishøj Kommune som et grønt bånd i det bebyggede landskab omkring Køge Bugt. En grøn port til Københavnsområdet.

Udsigter

Landskabet uden for byerne er overvejende åbent og med lidt skov og bevoksning. Her er vide udsigter, navnlig i landbrugslandet mod vest og ved kysten. Tættere på Ishøj By brydes udsigterne flere steder af synlige tekniske anlæg, der udgør en del af hovedstadsområdets infrastruktur.

Storkøbenhavns åndehul

Kommunens landskaber er vigtige i en større kontekst. Her er mange værdifulde områder og faciliteter, som også benyttes af borgere i de omkringliggende kommuner. Der er Strandparken og ARKEN, naturformidlingen på Ishøj Naturcenter, de grønne ådale, der ligger som rekreative landskaber mellem Ishøj By og de tæt bebyggede områder i Vallensbæk og Greve.

Kort over nye projekter i Ishøj

Nye arealinddragende projekter

NY LETBANE

Transportministeriet, Region Hovedstaden og 10 kommuner samarbejder om en ny letbane fra Lyngby i nord til Ishøj i syd. En strækning på 27 km, der skal stå færdig i 2023/24. Letbanen skal binde S-togsnettet sammen på tværs af hovedstadsregionen. Banen får to stationer i Ishøj og vil kunne medvirke til at styrke udefrakommendes adgang til naturoplevelser i kommunen.

NY HØJHASTIGHEDSBANE MELLEM KØBENHAVN OG RINGSTED

Banedanmark bygger en ny jernbane fra København over Køge til Ringsted. Igennem Ishøj etableres den nye bane vest for Motorring 4. Banen skal åbne i 2018 og vil kunne bruges af højhastighedstog med en hastighed op til 250 km/t. Etableringen af Ringstedbanen skaber mulighed for skovrejsning i området mellem Ishøj Landsby og banen samt udbygning af et nyt erhvervsområde nord for Ishøj Stationsvej.

NY SKOV OG SØ MELLEM ISHØJ LANDSBY OG RINGSTEDBANEN

Den nye skov rejses på arealer omkring Ishøj Landsby og mod banen. En ny stor sø anlægges imellem skoven og Ishøj Landsby og forbindes til Baldersbækken. Det samlede nye rekreative område vil blive forbundet med kommunens øvrige rekreative stinet. En højspændingsledning, der tidligere var synlig langs Vejleåvej, er kabellagt igennem området.

NYT ERHVERVSOMRÅDE

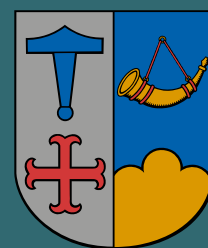
Det nye erhvervsområde skal udvikles til erhverv indenfor transport og distribution. Området ligger mellem Ishøj Stationsvej, Motorring 4 og Ringstedbanen, nord for det eksisterende 'Store Erhvervsområde'. Det nye erhvervsområde etableres med stiforbindelser til nærliggende rekreative landskaber.

ØRNEKÆRS VÆNGE

På kanten af Lille Vejleådal, tæt opad det eksisterende boligområde Ørnekers Vænge, etableres et nyt boligområde. Det nye boligområde får en naturnær beliggenhed, der stiller krav til funktionel og visuel sammenhæng med omgivelserne.

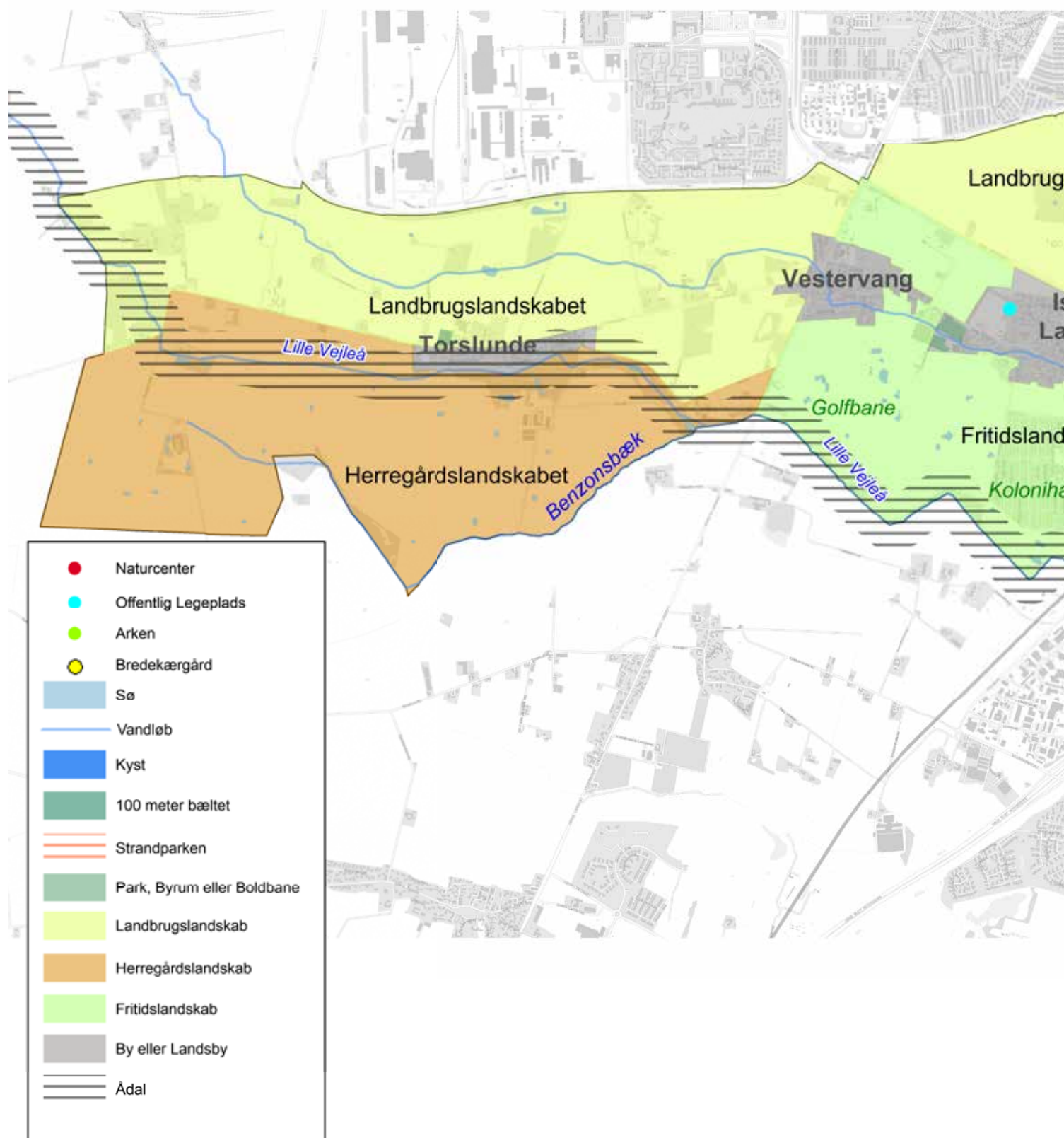
Årligt tilbagevendende Copenhagen Art Run i Ishøj Strandpark.

VÆRD AT VIDE

Ishøj Kommunes historie kan aflæses i byvåbnet. I byvåbnet indgår Thors hammer, et ankerkors, et kongeligt jagthorn samt et trebjerg. Symbolerne står for de tre landsbyer. Thors hammer kommer af Torslunde Landsby, og ankerkorset er afbilledet på en sten ved kirken. Det kongelige jagthorn refererer til markerne omkring Tranegilde Landsby, der er markeret med en vildtbanesten. Trebjerget (trehøjen) symboliserer Ishøj Landsby.

OVERSIGTSKORT

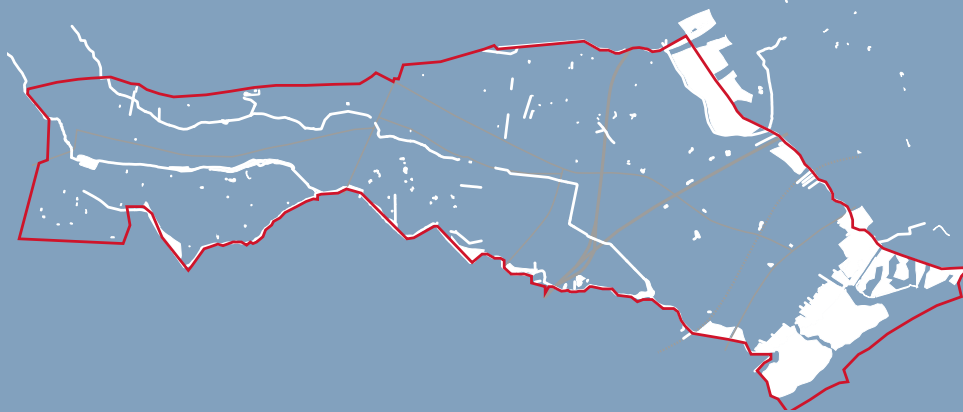

VAND

Vandområderne i Ishøj

Kysten, Store- og Lille Vejleå, Baldersbækken, Benzonsbækken, de mange småsøer og regnvandsbassiner spiller en stor rolle for landskabet og naturen i Ishøj. Vandet udgør også en stor rekreativ ressource, som bruges både af kommunens egne borgere og af gæster udefra. Med klimaforandringerne er det oplagt at se på, hvordan og hvor det giver mening at aflede og forsinke regnvand, samt hvordan klimatilpasning kan skabe nye rekreative oplevelser.

I det følgende kan du læse mere om:

Kysten

Søer og vandløb

Regnvand

VÆRD AT VIDE

Ishøj Kommune har ca. 42 km vandløb.

Ishøj Strand er en del af Køge Bugt Strandpark anlagt i 1980.

I Strandparksøerne lever den sjældne grønbrogede tudse.

Hvert år til september afholdes **Copenhagen ART RUN** i Strandparken, der er Ishøj Kommunes kultur-, motions,- og oplevelsesløb. Løbet er åbent for alle.

Miljøministeren har i 2006 opfordret Ishøj Kommune til at passe særligt godt på vade- og strandfuglen klyden, og udpeget den som særlig opmærksomhedskrævende art.

DET VIL VI

Nye og eksisterende aktiviteter i kystområdet skal sikre en afvejning mellem benyttelses- og beskyttelsesinteresser. Der skal fortsat være fokus på, at de kystnære områder indrettes, så de tiltrækker forskellige brugergrupper. Synligheden og sammenhængen med byområdet skal styrkes, og naturbeskyttelsen skal prioriteres højt.

Strandparken er samlingssted for mange forskellige aktiviteter. Den udbredte brug af Strandparken betyder, at der skal være særlig fokus på, at der er plads til alle, og at de forskellige aktiviteter understøtter hinanden.

Ishøj Strandpark

Ishøj Strandpark er et inddæmmet strandområde og en del af Køge Bugt Strandpark, der er beliggende mellem Hvidovre og Greve Kommuner. I Ishøj rummer området ca. 5 km² strandpark med et varieret dyre- og planteliv. Strandparkens sandstrande og klitter er et populært rekreativt udflugtsmål, både for Ishøjs egne borgere og for gæster udefra.

En af de store herlighedsværdier i Strandparken er de store åbne vidder, som danner modspil til det tætte byområde. I Strandparken ligger ARKEN Museum for Moderne Kunst, der blev indviet i 1996. Museet, der er tegnet af arkitekt Søren Robert Lund, er tilpasset de maritime omgivelser i Strandparken og fremstår som et strandet skib nær vandkanten. **En ny lagune, som er anlagt omkring museet, skaber et nyt rekreativt miljø og bringer ARKEN helt tæt på vandet.**

Indsøerne

I kystområdet findes to indsøer: Jægersø og Lille Vejlesø. Der er et rigt dyreliv tilknyttet søerne, og i Jægersø er anlagt to fugleøer, hvor klyden af og til slår sig ned. Blandt mere almindelige fugle forekommer især grupper af måger, råger og skarv. I rørskovene langs de nordlige bredder af søerne kan i forårmånederne høres kvækken fra den grønbrogede tudse, som yngler i området.

Søerne indeholder brakvand, som er en blanding af salt- og ferskvand, og er hjemsted for mange forskellige fisk, heriblandt skaller, aborrer, hork, rudskalle, ål, brisling, sandkutling, ålekvalbe, skrubbe og trepigget hundestejle. Det er muligt at gå på en sti rundt om Lille Vejlesø samt langs den sydlige og østlige bred af Jægersø.

Ishøj Havn

Ishøj Havn er en aktiv havn og den stærkeste salgshavn på Sjælland. Det er et vigtigt samlingssted for lystsejlere og et hyggeligt udflugtssted for alle. Havnen rummer både roklub, sejlklubber, surf- og kajakklubber, dykkerklub, bådsalg, proviantbutikker samt restauranter, legepladser og en række grillpladser. I 2013 åbnede Ishøj Kommune et nyt naturcenter ”Havhytten” på Ishøj Tange, der er et nyt facilitets- og oplevelsessted for aktiviteter i kystområdet.

Sammenhængen med byområdet

Kystområdet, Strandparken, Kunstmuseet ARKEN og havnen ligger ca. 2 km fra Ishøj Station og er attraktioner, som gør Ishøj til noget særligt. Adgangen til kystområdet foregår via Skovvej gennem et større villakvarter. Derudover er der yderligere en cykel- og gangsti, der løber over indsøerne og direkte til stranden. Fra Ishøj Station bliver det muligt at opleve forskellige kunstværker ned til ARKEN på Kunst- og Kulturaksen, som følger eksisterende stier og veje.

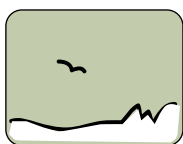

Leg på stranden. Kunstmuseet ARKEN ligger bagved klitrækken.

MÅL FOR KYSTEN

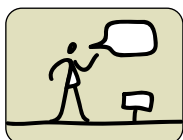
NATUR

- Ishøj Strandpark og de omliggende indsøer og strandenge skal plejes, så områdets naturpræg fastholdes og udvikles.
- Vandkvaliteten i indsøerne og kystvandet skal fortsat beskyttes, så den lever op til miljøkravene i den statslige vandplanlægning.
- Samarbejdet mellem skoler, institutioner og Naturcentret skal fortsættes og udvikles.

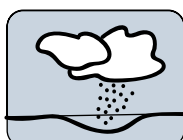
SUNDHED

- Kystområdet skal udvikles og indrettes, så det opleves som ét samlet område, der kan tilbyde forskellige oplevelser og adgang for alle brugergrupper.
- Kystområdet skal både inspirere til ophold, der styrker den mentale og den fysiske sundhed. Kystområdet skal både give mulighed for stille ophold, f.eks. et hvil med udsigt over vandet og mere sportsprægede aktiviteter som f.eks. kano- og kajakroning, volleyball og surfing, der i varierende grad bringer pulsen op.
- I Strandparken skal der være plads til aktiviteter, som fremmer muligheden for bevægelse for alle aldre. Aktiviteterne skal placeres, så de understøtter hinanden og tager hensyn til naturen. Der skal udvikles motionstilbud i Strandparken, som gør området attraktivt som motionsrum.

OPLEVELSER

- Der skal sikres stiforbindelser, træbroer, platforme mv., så kystområdet styrkes som udflugts- og undervisningssted.
- Sammenhængen mellem kystområdet og Ishøj By skal gøres mere synlig, bl.a. i form af formidling, skiltning og en mere attraktiv forbindelse mellem de to områder.
- Kunst- og Kulturaksen mellem Ishøj By og Strandparken skal styrkes og synliggøres, f.eks. ved hjælp af beplantning, kunst og belysning.

KLIMA

- Kystområdet skal plejes og indrettes med henblik på at imødekomme klimaforandringer.
- Digernes funktion som kystsikring mod havet skal opretholdes og hvor nødvendigt forbedres (forhøjes) for at modvirke fremtidige havspejlsstigninger.

SØER OG VANDLØB

DET VIL VI

Søer og vandløb skal være rekreative oaser og samtidig fungere som gode spredningsmuligheder for dyr og planter. Vandkvaliteten skal forbedres, og der skal skabes gode muligheder for at komme tæt på vandet, hvilket vil øge den rekreative værdi for alle.

Store Vejleå løber i dag langs den vestlige kant af Tranegilde Mose og er adskilt fra mosen af et dige. Oprindeligt lå vandløbet i midten af moseområdet. Det er muligt at færdes på en sti langs diget.

“Folk valfarter hertil for at fange aborner i Store Vejleå”

Ishøj Sø

Ishøj Sø ligger i Lille Vejleådal. Søen på knapt 2 ha. er anlagt som et regnvandsbassin. Det er et vigtigt udflugtsmål for de omkringliggende boligbebyggelser. Søen er omgivet af offentlige stier, og der er opsat bænke og borde samt grillpladser, der opfordrer til ophold.

De små søer

I Ishøj er op mod 100 mindre søer over 100 m². Disse er alle beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3. Mange af de små søer har oprindeligt været mergelgrave anlagt til at skaffe næring til de omkringliggende marker, men i dag er deres funktion ændret til at være vigtige små oaser for det ofte trængte plante- og dyreliv.

Lille Vejleå

Lille Vejleå, der har sit udspring i et moseområde ved Hede-husene, har tidligere været mere vandførende og været grundlag for en række vandmøller. I dag har åen en lavere vandføring, hvilket primært skyldes den omfattende indvinding af drikkevand fra nærliggende vandboringer. Lille Vejleå har overvejende et naturligt forløb, men på en ca. 3 kilometer strækning fra Torslunde Landsby til golfbanen er brinker og bund flisebelagt. Fra indsøerne i Strandparken trækker ørreder op gennem åen. Ved Thorsbro Vandværk løber Benzonsbækken sammen med Lille Vejleå, og i Ishøj Sø løber Lille Vejleå sammen med Baldersbækken.

Baldersbækken

Baldersbækken modtager overfladevand fra befæstede arealer i Høje-Taastrup og løber i Ishøj igennem det nordvestlige landbrugsland, Ishøj Landsby, erhvervsområdet og Ørne-kærs Vænge, før den når Ishøj Sø. Baldersbækken er overvejende flisebelagt og enkelte steder rørlagt.

Store Vejleå

Store Vejleå er den mest vandførende å på Vestegnen og er flere steder hjemsted for et rigt plante- og dyreliv. I og omkring Tranegilde og Vallensbæk Mose samt ved Ishøj og Vallensbæk Strandenge er åen en del af store sammenhængende naturområder. Åen er kendt for sin rige fiskebestand og især de gunstige forhold for fangst af aborre nær åens udløb. Store Vejleå modtager store mængder overfladevand fra opstrømsbeliggende befæstede arealer i Høje-Taastrup, Albertslund, Glostrup og Brøndby Kommuner, og vandløbet spiller derfor en vigtig rolle i løsningen af den fælles klimaudfordring.

Fysiske spærringer i åer

Langs Store- og Lille Vejleå er anlagt betonbygværker på tværs af åerne for at tilbageholde og opmagasinere vand ved regnvandshændelser. Bygværkerne har imidlertid den utilsigtede virkning, at de virker som fysiske spærringer, der forhindrer fisk i at vandre op gennem vandløbene.

I søområdet ved Tranegilde Landsby er der mulighed for at slå sig ned i vandkanten eller på små plateauer, som gør det let at fange småfisk og dyr.

MÅL FOR SØER OG VANDLØB

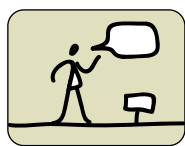
NATUR

- Vandkvaliteten i Ishøjs søer og vandløb skal fortsat beskyttes og forbedres, så kvaliteten af vandmiljøet lever op til kravene i den statslige vandplanlægning.
- Store- og Lille Vejleås kontinuitet skal forbedres, så fisk kan vandre op gennem vandløbene.
- Vandløb i Ishøj skal synliggøres og forskønnes med naturlige brinker.
- Ved etablering af nye søer og regnvandsbassiner skal der sikres størst mulig tilpasning til de landskabelige omgivelser, og søerne skal udformes med størst mulig potentiale for udvikling af et alsidigt plante- og dyreliv.
- Vandløbsvedligeholdelsen skal udføres i henhold til gældende regulativer og under hensyntagen til vandløbets tilstand og målsætning.
- Dyrkningsfrie bræmmer langs vandløbene skal respekteres.
- Invasive arter, som f.eks. kæmpebjørneklo, skal overvåges og aktivt bekæmpes for at modvirke spredning langs vandløbene.

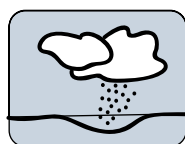
SUNDHED

- Nedslagspunkter skal udpeges, hvor indretningen skal muliggøre, at vandet kan bruges aktivt til både leg og læring, f.eks. med træbroer, tarzanbaner, grejskure mv.
- Adgangen til søer og vandløb skal gøres tydeligere og mere tilgængelig. Eksempelvis skal adgangen til Ishøj Sø gøres tydeligere.

OPLEVELSER

- Vandløbene skal tydeliggøres og anvendes rekreativt i bybilledet. Eksempelvis kan Baldersbækkens forløb synliggøres og på udvalgte steder forskønnes med nye naturlige brinker.
- Det skal være muligt at færdes på stier langs alle vandløb under hensyntagen til natur- og landbrugsinteresser.

KLIMA

- Lavtliggende områder skal udformes, så de får en høj landskabelig og rekreativ værdi og skal samtidig kunne optage regnvand og tåle midlertidig opstuvning af vand.
- Vandløb skal have et mere naturligt forløb og profil og kunne rumme en større vandkapacitet.

REGNVAND

”Klimatilpasningen af Tranegilde Landsby er et godt regnvandsprojekt”

DET VIL VI

Regnvand skal integreres som en rekreativ ressource i indretningen af byerne. Eksisterende regnvandsbassiner skal gives en rekreativ udformning, og der skal i højere grad etableres lokal afledning af regnvand i boligområderne og de grønne byområder.

Regnvandsbassinet ved Ishøj Strandvej rummer god mulighed for at blive en smuk klimatilpasset port til Ishøj.

Klimatilpasning i Ishøj

Ishøj Kommune ser regnvandet som en ressource. Derfor skal regnvandet som udgangspunkt ikke skjules i rør under jorden og fragtes væk. I Ishøj bruger vi vandet til at skabe nye søer og åløb og hermed nye områder, hvor der er plads til fisk, fugle og spændende naturtyper. Særligt i de seneste år har håndtering af regnvand været koblet med ønsket om at skabe nye naturoplevelser og rekreative arealer.

Regnvandsbassiner

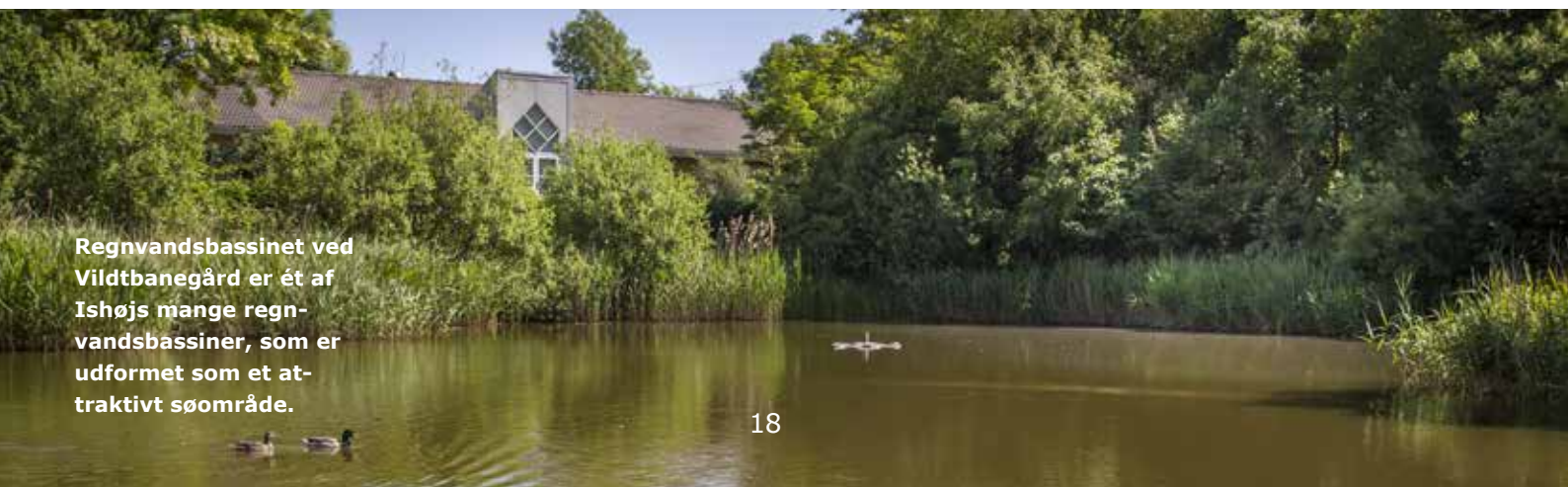
Hovedparten af kommunens regnvandsbassiner er udformet som søer med et naturnært udtryk. Der er dog stadig nogle få regnvandsbassiner, som f.eks. i krydset ved Ishøj Strandvej og Ishøj Stationsvej, hvor en indsats for at gøre det mere naturnært kan højne kvaliteten og samtidig blive en del af et spændende forløb ned mod Strandparken.

Lokal afledning af regnvand (LAR)

I boligområdernes og boligbebyggelsernes haver, gårdanlæg, på byens pladser eller vigtigste forbindelser kan regnvand indgå som et rekreativt eller kunstnerisk element. Nedsivning af regnvand er dog afhængig af grundvandspejlet, som i en del af det kystnære Ishøj står højt.

Bynær regnvandshåndtering

Bynære grønne områder vil kunne indtænkes i klimatilpasningen. Dette blev eksempelvis gjort på arealer nær Tranegilde Landsby. Tranegilde Landsby er et udsat område i forhold til skybrud, og i 2013 og 2014 gennemførte Ishøj Forsyning et større klimatilpasningsprojekt på arealer uden for landsbyen. Hvor man tidligere traditionelt ville have etableret større spildevandsledninger, udarbejdede Ishøj Forsyning i samarbejde med kommunen en klimasikker helhedsløsning, hvor regnvandet indgår i småsøer, nye vandløb og rekreative områder, der kan tåle at blive midlertidigt oversvømmet. Idet mange af Ishøjs bebyggelser grænser op til grønne arealer, vil denne form for løsninger med fordel kunne anvendes i klimahåndteringen fremadrettet.

Regnvandsbassinet ved Vildtbanegård er ét af Ishøjs mange regnvandsbassiner, som er udformet som et attraktivt søområde.

Regnvandsbassin ved Gadekæret.

MÅL FOR REGNVAND

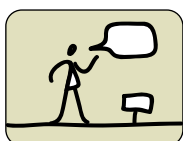
NATUR

- Ved etablering af nye regnvandsbassiner skal der sikres størst mulig tilpasning til bybilledet eller de landskabelige omgivelser, og bassinerne skal udformes med størst mulig potentiale for udvikling af varieret natur og rekreative muligheder.
- Alle regnvandsbassiner skal restaureres og plejes under hensyntagen til naturværdierne.
- I byområdet skal lokal afledning af regnvand indpasses og være med til at øge naturindholdet i både gårdrum, parkområder og på vejarealer.
- Det skal sikres, at sårbare vandmiljøer som vådområder søer og vandløb ikke belastes med regnvand, der kan forringe områdernes tilstand.

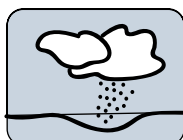
SUNDHED

- Regnvandsprojekter skal være en gevinst for omgivelserne og udformes med fokus på både leg, læring og sundhed. Særlig fokus skal være på vand som et beroligende og æstetisk element med betydning for den mentale sundhed.

OPLEVELSER

- Regnvand skal håndteres og integreres ved hjælp af rekreative og naturprægede anlæg eller urbane/kunstneriske udformede anlæg, hvor det giver bedst mening og stimulerer sanserne.
- Regnvandsbassiner i byområderne skal sikres god synlighed og adgang. Beplantning skal passe til områderne, og evt. hegn skal være så diskrete som muligt.

KLIMA

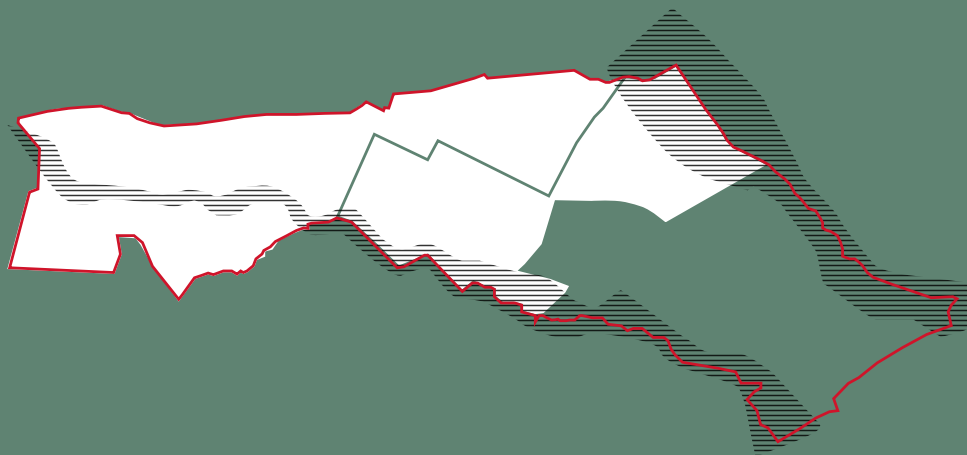
- Som et led i formidlingen af klimatilpasning skal der etableres klimalegepladser, hvor vand spiller en central rolle, og hvor læring om vand og klima er en del af konceptet.
- Det åbne land skal kunne rumme mere vand ved store regnhændelser.

LAND

Landområderne i Ishøj

Ishøjs landområder og store rekreative landskaber består af landbrugsland i kommunens vestlige del, fritidslandskaber i byens kant og to markante grønne ådale omkring Store Vejleå og Lille Vejleå. Her er åbne herregårdlandskaber, aktivt landbrugsland og levende landsbyer. Rekreative fritidslandbrug, kolonihaver, golfbane, dyrepark og værdifulde naturområder samt ådale med bynær rekreativ natur og friluftsfaciliteter.

Særligt for Ishøj er kontrasten stor mellem den tætte by og det åbne land med de vidtstrakte landskaber, mangfoldige natur og højt til loftet.

I landområdet er landskaberne opdelt i:

Landbrugslandet og landsbyerne

Ådalene

Fritidslandskabet

VÆRD AT VIDE

Ishøj Dyrepark har 300 dyr, heriblandt skotsk højlandskvæg, marskfår og landracegeder, der afgræsser kommunens 140 ha. naturarealer.

75 % af Ishøj Kommunes areal er åbent land, det vil sige områder med strand, natur, skov og landbrug.

Der vokser 2 fredede orkidéer i Ishøj Kommune: maj gøgeurt og kødfarvet gøgeurt.

I Ishøj er der 175 kilometer gang- og cykelstier.

LANDBRUGS- LANDET OG LANDSBYERNE

DET VIL VI

I Ishøj Kommune skal vi fortsat værne om og udvikle det oplevelsesrige og aktive landbrugsland, med plads til natur. Landsbyerne skal fortsat tilbyde attraktiv bosætning, og tilgængeligheden til friluftsoplevelser i det åbne land skal være let fra alle byområder. Vi vil synliggøre og formidle værdierne i landbrugslandet, så endnu flere borgere vil bruge det åbne land til udflugter og den daglige motion.

Torslundes markante og smukke placering i landskabet giver sammen med den snoede bygade og middelalderkirken byen værdi.

”Når jeg siger, at jeg driver landbrug i Ishøj Kommune, ser folk på mig, som om jeg er landet fra en anden planet”

Landbrugslandskabet

Ishøj Kommune har et aktivt landbrugslandskab. Det ligger overvejende i den nordlige del af kommunen med middelstore og mindre gårde omgivet af små marker. Landbrugsmæssigt er arealerne værdifulde, og oplevelsesmæssigt er landbrugslandet vigtigt som en kontrast til de tætte byområder i Ishøj og til nabokommunerne, hvor bebyggelsen går helt til kommunegrænsen.

Herregårdlandskabet

I kommunens sydvestlige del ligger herregårdene Benzonsdal og Barfredshøj. Her er landskabet karakteriseret af store åbne marker og herregårdslandskabets træk med alléer, tydelige markskel af f.eks. stendiger og store fritstående løvtræer. Landskabet hænger visuelt og funktionelt sammen med landskabet ved Gjeddesdal Gods i Greve Kommune.

Landsbyerne

Ishøjs tre landsbyer har alle tidstypiske bebyggelser, karakteristiske strukturer og elementer, der peger tilbage til middelalderen.

Tranegilde ligger smukt i landskabet med en klar grænse mod landskabet. Gårdene er placeret omkring Tranegilde Bygade på randen ud mod Store Vejleådal.

Torslunde ligger langstrakt på Lille Vejleådals nordskrænt med et harmonisk samspil til omgivelserne. Ådalens sydskrænt er delvist skovklædt og ubebygget på nær Benzonsdal.

Ishøj Landsby er den største af de tre landsbyer og er grundlagt i vikingetiden omkring Baldersbækken. Byen er udbygget med moderne boligområder, men har fortsat rester af den gamle landsbystruktur. I 1960'erne kom området Vestervang ved Køgevej til som et parcelhusområde.

Spredte naturområder

Spredt i landbrugslandet ligger mindre naturarealer som små grønne og blå oaser omgivet af opdyrkede arealer. Naturarealerne udgøres af små søer omgivet af beplantning, levende hegn i markskellene, gamle sten- og jorddiger og mindre skovplantninger. Naturarealerne udgør vigtige trædesten for det ofte trængte plante- og dyreliv. Flere af områderne er beskyttet af bestemmelser i Naturbeskyttelsesloven og Museumsloven.

Landskabet ved hovedgårdene Benzondal, på billedet, og Barfredshøj er karakteristiske herregårdslandskaber med alléer, stendiger og store marker.

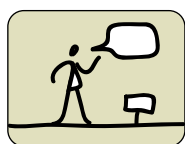
MÅL FOR LANDBRUGSLANDET OG LANDSBYERNE

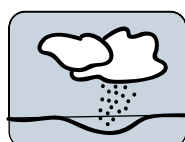
NATUR

SUNDHED

OPLEVELSER

KLIMA

- Det aktive landbrugsland skal fortsat sikres, og landskabsværdierne skal understøttes.
- Naturen i landbrugslandet skal plejes og gives plads, så levesteder og spredningsmuligheder for dyr og planter sikres og udvikles, f.eks. i form af udpegning af nye potentielle økologiske forbindelser.
- Herregårdslandskabets karakteristiske store markflader, alléer, skel og historiske bygninger skal bevares, formidles og friholdes for anlæg, der kan forstyrre de smukke udsigter.
- Landsbyernes bevaringsværdige strukturer, beplantninger og bebyggelser skal sikres med lokalplaner.
- Landsbyernes grønne karakter bør bevares og styrkes, f.eks. ved at bevare gamle træer og renovere gadekær og andre grønne samlingssteder i landsbyerne.
- Overgangen mellem by og land skal sikres og fremstå som en klar grænse med landskabelig kvalitet.
- Tekniske anlæg ændrer oplevelsen af landskabet og skal, hvor det er muligt, nedtones, så de ikke virker visuelt dominerende.
- Tilgængeligheden til landbrugslandet fra landsbyerne og Ishøj By skal styrkes med oplevelsesrige stier, der sammenbinder by og land og giver rum til aktiviteter, der fremmer rekreation, læring, bevægelse m.m.
- Landbrugslandets geologiske, naturmæssige og kulturhistoriske værdier skal formidles, så borgerne kender dem og føler ejerskab til dem.
- Etablering af gennemgående stier skal binde Ishøj Kommune sammen med naturområder og attraktioner i nabokommunerne.
- Landsbyernes bevaringsværdige træer skal bevares, fordi de har en kulturhistorisk værdi og skaber oplevelser, struktur og variation i landsbyerne.
- Det åbne land skal kunne rumme mere vand ved store regnhændelser. Lavtliggende arealer nær vandløb og landsbyer skal indrettes til at kunne rumme og tilbageholde mere regnvand ved store regnhændelser.

DET VIL VI

Ådalene skal fortsat friholdes for bebyggelse og være kommunens grønne ramme og overgang til nabokommunerne. Vi vil styrke den rekreative anvendelse af ådalene med flere friluftaktiviteter og naturområder med høj biodiversitet. I ådalene skal værdifulde rekreative områder og små naturperler koble sig til gennemgående stiforbindelser langs åerne og sikre rekreativt og naturmæssigt samspil mellem kysten og det åbne land, og mellem byen og naturen.

Tranegilde Mose og Store Vejleådal

Ådalene

Nord og syd for Ishøj By ligger de to markante grønne ådale: Store Vejleådal og Lille Vejleådal. Ådalene er ubebyggede og indeholder en række bynære rekreative områder med stor naturværdi og mange oplevelsesmuligheder. Ådalene udgør en aktiv og grøn afgrænsning af Ishøj By og kommune.

Store Vejleådal

Store Vejleådal ligger som et grønt landskabsstrøg mellem Ishøj By og Vallensbæk. Hele ådalen er over 11 km lang og passerer gennem fire kommuner på sin vej til Køge Bugt. Det er et af Vestegnens mest attraktive friluftsområder. I Ishøj rummer ådalen blandt andet Tranegilde Mose, Traneparken, nyttehaver, idrætssområder, Kondiskoven og strandengene ved kysten. Gennem ådalen løber også en natursti til Strandparken samt flere kløverstiruter.

Tranegilde Mose udgør sammen med Vallensbæk Mose et stort sammenhængende naturområde. Mosen rummer en mosaik af naturgræs og afgræssede arealer med et alsidigt dyreliv, især vand- og andefugle. Fra Tranegilde Landsby er en gang- og ridesti langs mosen.

Lille Vejleådal

Lille Vejleådal udgør kommunens sydlige grænse frem til Køgevej, hvor den fortsætter ind gennem landbrugslandet frem til Solhøj Fælled med den nye statskov. Ådalens østlige del rummer de bynære rekreative områder med strandenge, Ishøj Sø, afgræssede enge ved kolonihaverne samt golfbanen.

På grænsen mellem by og land kan ved Pile Mølle stadig erkendes kulturmiljøet, hvor den sidste af de mange vandmøller langs Lille Vejleå har ligget. Fra golfbanen løber også Naturstien Strandparken-Hedeland langs åen mod vest. I det åbne land rummer ådalen Thorsbro Vandværk og Torslunde Landsby, og længere mod vest deler den landbrugslandet i det traditionelle landbrugslandskab mod nord og herregårdslandskabet mod syd.

Den bynære del af Lille Vejleådal

Tranegilde Mose er under stadig forandring. Oprindeligt var den del af en stenalderfjord, der strakte sig ind i land. Omlægning af åen og dræning af mosearealerne førte op gennem 1900-tallet til opdyrkning af den vandlidende jord. I dag har jorden sat sig, og en stor del af mosen er beliggende under kote 0.

MÅL FOR ÅDALENE

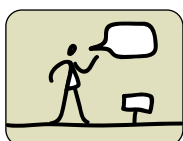
NATUR

- Ådalene skal forblive ubebyggede som grønne åbne landskabsstrøg mellem Ishøj By og nabokommunerne.
- I landbrugslandet skal ådalene sammen med dyrkningsfrie bræmmer udgøre bufferzoner, der begrænser udvaskning af næringsstoffer fra landbruget til vandløbene.
- Ådalenes naturindhold, herunder vådområder, skal bevares og udvikles, og tilgroning skal modvirkes - gerne i samarbejde med nabokommunerne.
- Ådalenes funktion som økologiske forbindelser skal styrkes, og sammenhængen med nye potentielle økologiske forbindelser skal udvikles.
- Tekniske anlæg ændrer oplevelsen af landskabet og skal, hvor det er muligt, nedtones, så de ikke virker visuelt dominerende.

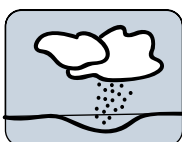
SUNDHED

- De bynære ådalsområder skal udvikles med flere friluftsjaktiteter, der kan styrke borgernes muligheder for bevægelse og udendørsaktiviteter, og samtidig skabe sociale mødesteder mellem mennesker og kulturer.

OPLEVELSER

- På steder med udsigter eller særlige værdier skal stierne suppleres med bænke og inventar tilpasset omgivelserne, der sikrer ophold og hvil på turen.
- De kulturhistoriske fortællinger, der knytter sig til ådalene, skal sikres og formidles.
- Ådalenes tilgængelighed og værdi som bindeled mellem by og land skal styrkes og formidles, så endnu flere vil bruge de bynære rekreative områder og værdierne i det åbne land.
- I Tranegilde Mose og Vallensbæk Mose skal en langsigtet natur- og rekreativ planlægning forbedre og synliggøre moseområdet.
- Kulturmiljøet ved Pile Mølle bør styrkes. Området har stort potentiale til at fortælle historier om vandets betydning for den tidlige industrialisering.

KLIMA

- Ådalene skal være bufferzoner for mere vand og medvirke til at klimasikre de bebyggede områder. Vandet skal bruges til at skabe ny natur og nye rekreative værdier.
- Dele af Tranegilde Mose kan indgå som nødbassin ved store regnhændelser.

FRITIDS- LANDSKABET

“Der skal være noget at komme efter, gerne nye fyrtårne, der kan trække brugerne ud af byen og ud i landskabet”

DET VIL VI

Fritidslandskabet omkring Ishøj skal have et bredt udbud af aktive landskaber, der styrker borgernes sundhed og skaber nye mødesteder. Fritidslandskabets aktiviteter skal udspringe af og være tilpasset områdernes natur og kulturhistorie. Aktiviteterne skal være synlige, let tilgængelige og udspilles i trygge rammer, der indbyder til oplevelser, leg, sport og mulighed for læring og fordybelse for både organiserede og selvorganiserede brugere.

Fritidslandskabet rummer gode muligheder for leg og læring.

Det rekreative landskab

Centralt i Ishøj ligger store sammenhængende rekreative landskaber med stor variation og værdi for friluftslivet i kommunen. Der er kommunens to kolonihaveforeninger imellem Ishøj Landsby og Lille Vejleå. I den ældste af haveforeningerne, Ishøj Søndergård, kan man opleve snoede stiforløb indrammet af grønne hække. Mod vest grænser haveforeningerne op til golfbanens åbne og formede landskab, der giver udsigtsmuligheder over Lille Vejleådalen mod syd. Ved haveforeningerne er der folde med græssende dyr på skråningerne mod åen. Mellem haverne og den nye bane og omkring Ishøj Landsby planlægges et nyt rekreativt område med skov, sø og friluftsfaciliteter.

Landskabet omkring Tranegilde Landsby

Området strækker sig mellem Tranegilde Mose og det Store Erhvervsområde. Landskabet rummer natur- og kulturoplevelser for alle aldre, blandt andet Ishøj Dyrepark, der tidligere blev brugt til udsætning af dyr fra Københavns ZOO. I dag er det skotsk højlandskvæg, geder og marskråb, der afgræsser de ca. 30 ha. I sommerhalvåret afgræsser dyrene kommunens øvrige naturarealer og har hermed en vigtig rolle i udviklingen af en varieret natur.

Rundt i området ligger mange små vandhuller, som er hjemsted for padder og vandinsekter. Vandhullerne fungerer som steder for formidling om livet i vandet. Bredekærgård i Tranegilde Landsby er Ishøj Kommunes aktive besøgs gård med dyr, landbrug, museum og naturformidling for børn.

Ishøj Naturcenter

Ishøj Naturcenter holder til på Bredekærgård og tilbyder naturformidling for skoler og dagsinstitutioner samt åbne arrangementer. Fra Ishøj Naturcenters satellitter, Skovhytten og Havhytten, samt kommunens andre tilbud så som Aktivitetscampen og Ibusgrunden, kan man benytte faciliteter som bålhytte og shelters, og man kan låne grej til natur- og friluftsoplevelser.

Stier

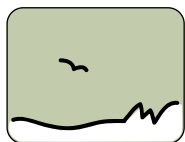
Naturstien fra Strandparken til Hedeland binder det rekreative landskab sammen og skaber mulighed for aktive og sunde oplevelser. Stien forløber syd om Tranegilde Landsby gennem en del af landbrugslandet og videre langs de nye kolonihaver til golfbanen og Lille Vejleå. I landskabet omkring Tranegilde Landsby er der en fin rundtur, hvor der på infotavler fortælles små historier fra egnen. En Kløverstirute går igennem områdets sydlige del. Et netværk af ridestier muliggør rundture i landskabet samt i Tranegilde og Vallensbæk Mose.

I Ishøj Dyrepark er der både skov, vand, dyr og legeområder - et sted med noget for alle.

MÅL FOR FRITIDSLANDSKABET

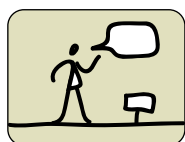
NATUR

- Fritidslandskabet skal udbygges med flere naturområder, aktiviteter og rekreative tilbud til glæde for borgerne.
- Tekniske anlæg ændrer oplevelsen af landskabet og skal, hvor det er muligt, nedtones, så de ikke virker visuelt dominerende.
- Eksisterende naturindhold i fritidslandskabet, herunder engarealer, vandhuller og skovarealer, skal bevares og udvikles. Tilgroning af våde naturtyper skal modvirkes.

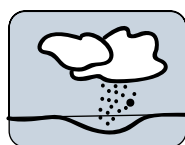
SUNDHED

- Der skal udvikles nye små pladser for træning, ophold, hvil og formidling langs de eksisterende stier.
- Der skal udvikles motionstilbud i landskabet omkring Tranegilde Landsby, som gør området attraktivt som motionsrum.

OPLEVELSER

- Tilgængeligheden til fritidslandskabet skal øges på tværs af de fysiske barrierer, f.eks. motorvejene. Der skal tænkes i nye steder at forbinde byen og de eksisterende stier samt at skabe flere bynære rundture i fritidslandskabet.
- Landskabet omkring Tranegilde Landsby skal styrkes yderligere som et lokalt kerneområde for naturformidling og læringsrum for skoler og institutioner.
- Udvikling af nye projekter, f.eks. omkring Ringstedbanen, skal sammentænke natur og rekreative værdier, så områderne styrker de samlede bynære fritidstilbud.
- En stiforbindelse langs Lille Vejleå fra Naturstien Strandparken-Hedeland og til Pile Mølle skal udvikles i samarbejde med Greve Kommune.
- Egnens kulturhistoriske og naturmæssige fortællinger skal samles og formidles, f.eks. med elektroniske interessepunkter langs de rekreative stier.

KLIMA

- De bynære landskaber skal tænkes ind som bufferareal for mere vand, så klimatilpasning og udvikling af nye rekreative områder går hånd i hånd.

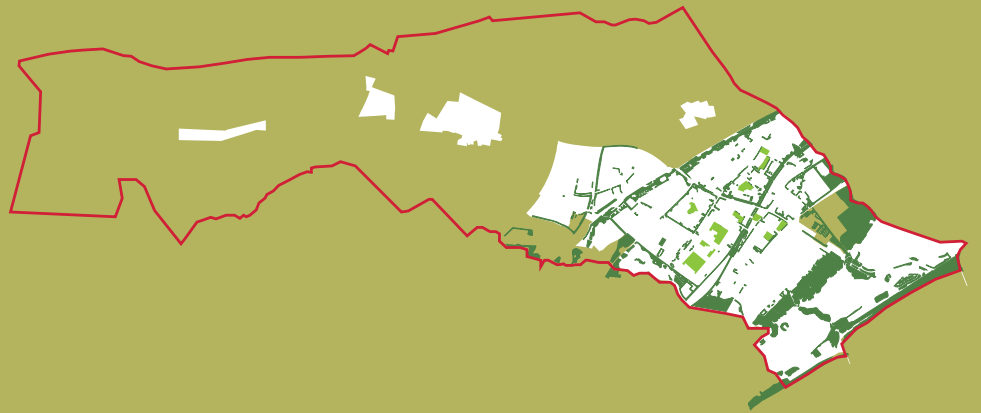

BY

Byområderne i Ishøj

Ishøjs byområder består af Ishøj By øst for motorvejen og landsbyerne Tranegilde, Ishøj, Vestervang og Torslunde vest for motorvejen. I byområdet er de grønne områder afgørende for byens kvalitet og borgenes dagligdag. Ishøj By har et grønt og farverigt bylandskab. Ud over en bred vifte af forskellige grønne byrum, parker og grønne områder samt grønne forbindelser, som tilsammen danner en fin mosaik af landskabsmæssige udtryk og rekreative tilbud, findes grønne oplevelser overalt i byen og i alle størrelsesordener.

I byområdet kan de grønne områder deles op i:

Grønne byrum

Parker og grønne områder

Grønne forbindelser

VÆRD AT VIDE

I Ishøj Kommune er der borgere fra 111 nationaliteter.

Kommunen har 5 offentlige skoler og 13 offentlige legepladser.

I Ishøj Kommune er der borgere fra 111 nationaliteter.

Det oftest plantede bytræ i Ishøj By er egetræet.

Ishøj har udviklet sig fra landkommune til forstadskommune på kort tid. Befolkningen er vokset fra under 3.000 i 1965 til i 2015 at ligge på ca. 22.000 indbyggere.

GRØNNE BYRUM

“Vi vil gerne have mere natur ind i byen”

DET VIL VI

Byområdet i Ishøj skal fortsat være præget af en stærk grøn struktur med kreative løsninger til gavn for borgerne. Eksisterende grønne byrum skal bevares og udvikles som et aktiv i byudviklingen og med gode rammer, der tilgodeser borgernes mangfoldige behov.

På Stationsforpladsen og i Ishøj By spiller belysning en vigtig rolle. Ikke bare til at skabe tryghed, men også som oplevelse.

Ishøj byrum

Ishøj er en attraktiv by med et grønt image, som i dag er fuldt udbygget. De grønne byrum er åndehuller, som bidrager til borgerens livskvalitet i hverdagslivet og bylivet. De er tilgængelige for alle og tjener som en ramme omkring borgernes tilstedeværelse i byen.

De grønne byrum er lokale steder eller strukturer i byens arkitektur, som f.eks. pladser, parker, haver, gårdrum, skolegårde eller vejtræer. Alle med forskellig størrelse, indhold, udseende og funktion. Den grønne struktur er de sammenhængende elementer og områder fra det enkelte træ på byens torv, via Ishøj Byhave og grønne stier og ud til den bynære skov.

De grønne boligområder

Mange af Ishøjs almene etagebebyggelser, som f.eks. Vildtbanegård og Vejleåparken, har store sammenhængende, grønne gårdarealer med plads til leg og ophold. Gårdene har stor betydning for beboerne, men også for de mennesker, som bruger stierne gennem bebyggelserne.

I parcelhusområderne og i de tætte lave bebyggelser er der en mere privat karakter med beplantede forhaver og hække. Grønne vejrabatter, vejtræer og brede udlæg langs de større veje er med til at give boligområderne et grønt og indbydende præg.

Vejtræer og karaktergivende beplantninger bidrager til at fastholde byens karakter som grøn. Det styrker bybilledet og skaber spændende oplevelser for alle, der færdes langs veje og stier.

Ishøj Byhave

Mest kendt er Ishøj Byhave, der ligger ved Ishøj Bycenter, Ishøj Bibliotek og svømmehallen. Byhaven er præget af et højt plejeniveau og er et frodigt frirum i den tætte by. Mange mennesker går på broen gennem byhaven, men de færreste bruger haven til daglig. Hver sommer afholdes der byhavekoncerter, der tiltrækker 2-3.000 gæster pr. koncert.

Ishøj Stationsforplads

Ishøj Stationsforplads udgør et andet vigtigt byrum i Ishøj. Der er her tale om et urbant byrum med en styret og velplejet beplantning. Stationsforpladsen opleves og passeres hver dag af rigtig mange mennesker, som enten bor eller kører gennem Ishøj.

Mange mennesker går på broen gennem Byhaven hver dag. I Byhaven afholdes koncerter og andre arrangementer. Det skal der fortsat være plads til.

MÅL FOR GRØNNE BYRUM

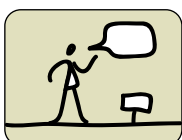
NATUR

- Når der planlægges nye bolig- og erhvervsområder, skal det sikres, at deres afgrænsning mod f.eks. grønne kiler, stiforløb og det åbne land er klar og med et grønt udtryk, hvor terræn, beplantning og bebyggelse er tænkt sammen i en helhed.
- Der skal fortsat tages vare på de naturkvaliteter, som findes i Ishøjs grønne byrum. Derfor skal nye faciliteter indpasses, hvor det er foreneligt med naturværdierne.
- Der skal sikres en variation af plejeniveauerne i byens grønne byrum, idet det vil bidrage til at skabe miljøer med mere mangfoldig natur.
- Der skal sikres en varieret flora i byens grønne byrum, der bidrager til æstetisk sammenhæng med byens arkitektur.
- Ishøjs boligområder skal fortsat have et grønt præg med en høj landskabelig værdi.

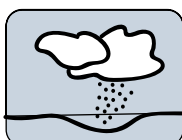
SUNDHED

- Der skal skabes plads til aktiviteter, som fremmer mødet mellem mennesker, kunst, kultur og sundhed i byens grønne byrum.
- Mulighederne for at bruge byens grønne byrum til bevægelse og motion skal formidles.
- Der skal sikres opholds- og siddemuligheder på stisystemerne.
- De store græsflader i bebyggelserne skal tilføres flere aktiviteter, der gør områderne mere attraktive som opholds- og motionsrum.

OPLEVELSER

- Grønne byrum skal indrettes, så de danner grønne pauser i det bebyggede område og smukke varierende oplevelser for dem, der passerer forbi.
- Træerne og de grønne elementer i byen bør bevares/styrkes, idet de er af stor betydning for den bolignære naturoplevelse.
- Der skal skabes direkte forbindelse mellem Byhaven og f.eks. svømmehallen, butikscentret og biblioteket, så man forbinder "inde og ude" og skaber bedre plads til ophold i Byhaven.

KLIMA

- Der skal udvikles grønne byrum, som både kan håndtere regnvand og fungere som rekreative, sundhedsfremmende områder. Arbejdes der med lejlighedsvis oversvømmelser af grønne områder, kan der skabes potentiale for små grønne oaser og større variation af dyr og planter.

PARKER OG GRØNNE OMRÅDER

DET VIL VI

Parker og grønne områder skal danne rammer for varierede og rekreative oplevelser tilpasset lokale forhold og skal understøtte Ishøj som et godt sted at bo og være. De skal give rum for biologisk mangfoldighed samt oplevelser og aktiviteter for børn og voksne.

Ishøj har mange boldbaner, heraf flere der lever op til internationale standarder.

“Vi vil gerne have, at de grønne områder har forskellig identitet”

100-meter-bæltet

Langs motorvejen løber Voldstien i et grønt område, som også kaldes 100-meter-bæltet. Det er et langstrakt rekreativt beplantningsbælte, som binder de to ådale sammen på tværs nordvest om Ishøj By. 100-meter-bæltet er vigtigt som nærrekreativt lege- og naturområde for de omkringboende borgere i Ishøj og sikrer en grøn oplevelse gennem Ishøj.

Ishøj Søpark

Søparken er et rekreativt område på grænsen til Greve Kommune. Søparken ligger i en kystkile og har et stort og varieret naturindhold. Området ligger i tæt tilknytning til Vejleåparken og er derfor et vigtigt rekreativt område for bebyggelsens beboere og som udflugtsmål for Ishøjs egne borgere og for gæster udefra. Søparken er bestående af Ishøj Sø, Lille Vejleå, Ishøjten, mindre beplantninger og vandhuller. Om sommeren afgræsses engarealerne i søparken af skotsk højlandskvæg og marskfår, hvilket sikrer en varieret natur.

Fra Ishøjten er der en flot udsigt over ådalen, Strandparken og store dele af Ishøj By. Højen er et udflugtsmål om vinteren, da kælke mulighederne er gode. I hele Søparken er der gode sti-forbindelser og opholdsmuligheder.

De grønne i landsbyer

Landsbyerne har hver især deres historier at fortælle, og historien er ofte knyttet til det grønne; de store bevaringsværdige træer, mindre grønninger med f.eks. gadekær og lign. Gadekær og bevaringsværdig beplantning er kulturhistoriske kvaliteter, som vi skal bevare og værne om. Mange steder er overgangen mellem det åbne land og landsbyerne formidlet af beplantning. I Torslunde og Ishøj Landsby er der kirkegårde, der ligger som store grønne områder i landsbyerne. Kirkegårdene anvendes ikke rekreativt.

Legepladser og idrætsanlæg

Der findes 13 offentlige legepladser i Ishøj og mange legepladser i bebyggelserne, som er ejet af boligforeninger og lignende. De fleste legepladser er nærlegepladser, som børnene selv kan benytte, mens andre legepladser er udflugtslegepladser, som f.eks. legepladserne i Dyreparken eller på havnen.

Legepladser er populære udflugtsmål for børnefamilier. Den uformelle leg og bevægelse gør både børn og voksne sunde. Ishøjs idrætsanlæg benyttes både af skoler og fritidsklubber. Idrætsanlæggene plejes, så der kan spilles fodbold og dyrkes idræt.

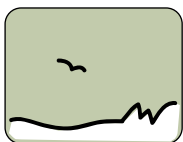
Plads til alle aldre

Nærhed, synlighed og tilgængeligheden til lege- og opholdsområder har stor betydning for, hvor ofte de bliver benyttet. For ældre og gangbesværede borgere er det vigtigt med pladser til ophold med bænke, hvor man kan hvile benene.

Mange steder langs byens stinet er der opholds- og legemuligheder i grønne omgivelser, som her ved Voldstien langs 100-meter-bæltet.

MÅL FOR PARKER OG GRØNNE OMRÅDER

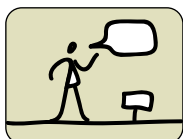
NATUR

- Eksisterende beplantninger, der skaber overgangen mellem det åbne land, byen og landsbyerne, skal bevares.
- Der skal skabes bedre synlighed og adgang til parkområderne. Især skal området ved Ishøj Sø åbnes op og gøres mere attraktivt.

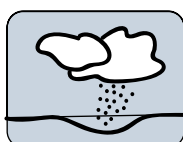
SUNDHED

- Arealerne rundt om idrætsbanerne kan indrettes, så de indbyder til bevægelse, også for dem som kommer for at kigge på.
- Den uformelle leg og bevægelse skal styrkes i alle byområder.
- Lege- og opholdsområder i Ishøj skal være varierede og skal opfylde forskellige behov på forskellige alderstrin.
- Der skal være gode adgangsmuligheder til lege- og opholdsområder, og der skal sikres hvilepladser i form af bænke, siddesten eller andet, som kan have både sidde- og legefunktion.

OPLEVELSER

- Udflugtslegepladser skal styrkes og gøres til attraktive steder, der kan få børnefamilierne ud i naturen.

KLIMA

- Ved investering i klimatilpasningsprojekter med fokus på vand skal det sikres, at anlægget har en positiv betydning for byens attraktivitet. Ved at lægge det tekniske anlæg sammen med bylivsfunktioner opnås en flersidig anvendelse af det samme areal.

GRØNNE FORBINDELSER

“Stierne skal forbinde byområdet med naturen”

DET VIL VI

De grønne stier og forbindelser binder byen sammen og sikrer, at både mennesker og dyreliv kan færdes trygt og uhindret fra det ene sted til det andet. Vi vil sikre og udvikle de grønne forbindelser, så de indeholder mere bynatur og flere oplevelser. Vi vil også bruge de grønne forbindelser til at markere vigtige strækninger og forløb i byen og skabe flere grønne korridorer ud i landskabet.

De grønne rabatter i byerne er med til at give byen et grønt præg og tilføre karakter til de enkelte kvarterer.

Indfaldsvejene

Ishøj Strandvej, Ishøj Stationsvej, Køgevej, Vejleåvej og Ishøj Parkvej fungerer som indfaldsveje til Ishøj. Markering af indfaldsvejene som byporte for byen sender signaler til omverdenen om den by, man ankommer til og har betydning for, om den besøgende føler sig velkommen. Byportenes beplantninger skal ses som en markedsføring og branding af Ishøj som en grøn kommune.

I 2010 gennemgik Ishøj Strandvej en større renovering, hvor en indsnævring af vejbanerne gav plads til grønne rabatter og plantning af over 100 egetræer. En rundkørsel beplantet med storkenæb mod Greve markerer ankomsten til Ishøj fra syd.

Stinettet

Ishøj har et differentieret trafiksystem planlagt i 1960'erne, der adskiller trafikken og sikrer, at de bløde trafikanter kan komme sikkert frem på stier og giver en god adgang ud til naturområderne. Stisystemet løber oftest gennem grønne områder og sikrer på den måde en grøn forbindelse gennem byen. Det er afgørende for folks opfattelse af trygheden på stisystemet, at der er god belysning og gode oversigtsforhold på stierne og i tunnellerne.

De grønne trædesten

Mellem Ishøjs bebyggelser ligger små grønne oaser, som udgør en slags grønne trædesten mellem større grønne områder. Regnvandsbassinerne i bebyggelsen Gadekæret og ved Jægerbuen er eksempler på grønne trædesten. Både dyr og mennesker nyder godt af disse grønne åndehuller. Igennem byen er grønne rabatter langs vejene karaktergivende for byens grønne udtryk, samtidig med at de udgør spredningsveje for dyrelivet.

Bebyggelsen Gadekæret udgør en vigtig grøn trædesten centralt i Ishøj By

Stinettet og de grønne arealer langs stierne binder Ishøj sammen på kryds og tværs. Derfor skal de være både rare og trygge at færdes på.

MÅL FOR GRØNNE FORBINDELSER

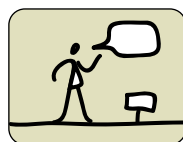
NATUR

- De grønne forbindelser skal bevares og styrkes med nye stier og mere natur.
- I planlægningen af nye områder skal der arbejdes for at skabe nye grønne forbindelser, særligt som forbindelsesled mellem Store- og Lille Vejleådal og imellem Ishøj By og Strandparken.

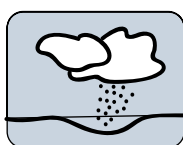
SUNDHED

- Der skal arbejdes med at gøre stierne mere grønne og tilføres flere pladser til ophold og hvilepauser på løbe- eller gåturen.
- God belysning skal gøre oplevelsen af stierne mere tryk, især ved stiunderføringer og tunneller.
- Kendskabet til stierne skal styrkes.

OPLEVELSER

- De grønne arealer og rabatter langs vejene kan styrkes ved, at der beplantes, genplantes og skabes større variation naturmæssigt og imellem de forskellige kvarterer.
- Arbejdet med de grønne forbindelser skal ske i samarbejde med nabokommunerne for at skabe bedre tilgængelighed for mennesker og styrke spredningsforhold for dyrelivet.
- Der skal skabes grønne vejforløb herunder smukke indfaldsveje til Ishøj.
- Der skal sikres god adgang til det nye rekreative skovområde ved Ishøj Landsby.
- De rekreative forbindelser fra Ishøj By til landskabet omkring Tranegilde Landsby skal styrkes.

KLIMA

- De grønne arealer og rabatter langs de mindre trafikbelastede veje kan indgå som regnvandsbede til forsinkelse af regnvand.

LILLEPUTBAN

DON'T FOLLOW ME!
It's not very

FORMIDLING

Formidling

Ishøj har en perlerække af naturområder og smukke landskaber, men kendskabet til dem kunne være større. Selv inden for kommunens egne grænser kunne kendskabet til alle de naturoplevelser, som kommunen kan tilbyde, være større. Det skal der gøres noget ved. Derfor er det en del af Natur- og Friluftspolitikken at få sat fokus på, hvordan vi får formidlet vores grønne og blå værdier. Med et øget kendskab til naturværdierne bliver vi også bedre til at passe på dem og bruge dem.

Denne formidling kan ske af flere veje:

Formidling gennem medier

Formidling gennem aktiviteter

VÆRD AT VIDE

På Ishøj Turistbureau, Ishøj Bibliotek og på Ishøj Rådhus kan der hentes 5 forskellige foldere om naturen i Ishøj.

Ishøj Naturcenter benytter Bredekærgård, Havhytten, Skovhytten og Aktivitetscampen. Hvert år arrangerer naturcentret mange ture for børn og unge.

Bredekærgård i Tranegilde Landsby er åben for borgere og institutioner. Her er besøgs gård, museum og naturformidling for børn.

Ishøjs muld gemmer mange arkæologiske skatte. I 2007 blev der udgravet en imponerende fyrstegrav fra jernalderen i Torslunde Landsby. [De mange fund fra fyrstegraven kan ses på Bredekærgård i Tranegilde Landsby.](#)

FORMIDLING

” Vi skal synliggøre Ishøjs værdier, ellers er der ingen, der bruger dem eller passer på dem”

DET VIL VI

Formidlingen af Ishøjs park- og naturområder skal styrkes. Formidlingen skal tilrettelægges, så de landskabelige værdier, vi allerede har, kommer ”ud over rampen”. Det vil både gavne Ishøjs borgere og vise Ishøj som en af hovedstadsområdet mest grønne og blå kommuner.

Formidlingsstrategi

Der er brug for at gøre Ishøjs park- og naturområder mere kendt hos befolkningen. For at sikre at ramme de rigtige målgrupper, og at indsatsen sker der, hvor den giver mest mening, er det nødvendigt at tilrettelægge arbejdet og bygge det på en solid viden om, hvor behovet er størst. Det kan gøres ved en målrettet formidlingsstrategi for området.

Formidling gennem medier

I dag findes en række gode foldere, bl.a. om Kløverstien, Strandparken og Ishøj Dyrepark. De kan med fordel suppleres, f.eks. med nye foldere og artikelserier i de lokale medier. Nye digitale medier og smartphone bør tænkes ind i formidlingen.

Formidling sker gennem aktiviteter

Ishøjs Naturcenter og lokale fritidsforeninger, spejdere m.v. gør et stort arbejde for at formidle naturen. Med den nye Havhytte ved Ishøj Strandpark øges denne indsats. Men der er plads til meget mere.

Landskabet omkring Tranegilde Landsby, kysten, kilerne og parkerne udgør tilsammen Ishøjs største naturfags- og idrætslokale, en mulighed som skal bruges og understøttes med samarbejde og aktiviteter. Ejerskabet til naturen bør indtænkes som en del af formidlingsarbejdet. ’Plant et træ’-kampagner, hvor borgere i fællesskab kan være med til at plante dele af den nye skov vest for motorvejen, kunne være et eksempel.

Familie på tur på Kløverstien gennem Ishøj Søpark.

Bredekærgård er et samlingspunkt for byens borgere, hvor man kan nyde arrangementer af flerartede karakter såsom foredrag, udstillinger, naturformidling, børnedage og meget mere. Bredekærgård drives i dag af Ishøj Kommune med hjælp fra en række frivillige foreninger.

MÅL FOR FORMIDLING

- Der skal udarbejdes en formidlingsstrategi for natur- og friluftsområdet. Arbejdet skal ske i fælleskab med interesseorganisationer og de brugere, som den skal rettes imod. Formidlingen skal være tæt på og vedkommende for byens borgere.
- Ishøj Kommune skal i højere grad kendes som en grøn og blå kommune. Det skal ske både internt i kommunen, men også udadtil.
- Det skal undersøges, hvordan vi igangsætter events og aktiviteter, som gør det attraktivt for Ishøjs borgere at komme ud og opdage Ishøjs park- og naturområder. Her skal der være særlig fokus på familieaktiviteter.
- Kulturmiljøet ved Pile Mølle kan udvikles som formidlingssted for vand og vandkraft.
- Bredekærgård skal i samarbejde med fritidsbrugerne og andre kommunale parter udvikles til en formidlingscentral for natur og landbrug.

Livet på det lave vand er et eksempel på de aktiviteter, som afholdes i Ishøj Naturcenter. Her kommer familierne ned på Ishøj Tange for at udforske livet på det lave vand.

